

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد همه سر به سر تن به کشتن دهیم
بدین بوم و بر زنده یک تن مباد از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین سعیدی

۰۵ سپتمبر ۲۰۱۳

آیا جایز است بگوئیم فلان شخص شهید است؟

«اللهم اغفر لحینا ومیتنا وشاهدنا وغایبنا وصغیرنا وکبیرنا وذرکنا وأنثانا اللهم من احیته منا فاحیه علی اسلام ومن توفیته منا فتوفه علی الایمان»

برماست تا بزرگان خویش را مطابق به قواعد وقوانین شرعیت غرای محمدی احترام گذاشته ، بزرگداشت نموده و به روح شان دعای مغفرت بفرستیم و از پروردگار با عظمت تنمأ نموده که از گناهان شان عفو و جای شان در بهشت باشد.

در حدیث پیامبر صلی الله علیه وسلم آمده است که : « به مردگان ناسزا نگوئید زیرا که آنان به نتیجه اعمال شان رسیده اند» (صحیح بخاری حدیث ۱۳۹۳)

لذا خاصه و وجبیه ما مسلمانان است که مرده و متوفی خویش را به القاب نیک یاد نمایم و برایش از درگاه ایزد متعال طالب مغفرت و بخشش شده و خداوند آنان را غریق رحمت خویش سازند .

در مورد این که در شرع اسلامی به چه کسی خطاب شهید و اطلاق شهید می گردد و گفته می شود و به کی نه؟ موضوعی است قابل بحث و مورد اختلاف علماء و مفسرین اسلام . برای توضیح این حکم و تعریف بهتر و بیشتر از مفهوم مقدس شهید باید به منابع شرع اسلامی مراجعه و در مورد مطابق فهم اسلامی، حل مطلب نمایم:

در حدیثی صحیح از پیامبر صلی الله علیه وسلم در مورد این که به چه کس می توان خطاب شهید نمود، آمده است: «الشَّهَادَةُ سَبْعُ سَبْعٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ: الْمَطْعُونُ شَهِيدٌ، وَالْعَرَقُ شَهِيدٌ، وَصَاحِبُ ذَاتِ الْجَنْبِ شَهِيدٌ، وَالْمَبْطُونُ شَهِيدٌ، وَصَاحِبُ الْحَرِيقِ شَهِيدٌ، وَالَّذِي يَمُوتُ تَحْتَ الْهَدْمِ شَهِيدٌ، وَالْمَرْأَةُ تَمُوتُ بِجَمْعٍ شَهِيدٌ». أبو داود (۳۱۱۱) و نسائی (۱۸۴۶) و صححه الألبانی فی صحیح أبي داود .

(در روایت فوق به غیر از مجاهدی که در راه الله کشته می شود، شهداء را بر هفت دسته و کتکوری تقسیم بندی فرموده اند :

از جمله کسی که به مرض طاعون می میرد، کسی که در آب غرق می شود، کسی که به سینه پهلوی می میرد، کسی که به درد شکم می میرد، کسی که به خاطر سوختن می میرد و کسی که در زیر خرابی خانه و منزل و ویرانی می میرد و زنی که در هنگام وضع حمل نوزادش می میرد).

و فرمودند: «مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قُتِلَ دُونَ أَهْلِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قُتِلَ دُونَ دَمِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ». ابوداود، ترمذی، احمد و نسائی و سند حدیث صحیح است. « هر کس در راه دفاع از مال، ناموس و دین خود کشته شود، شهید است.» و این از فضل خداوند متعال است که علاوه بر مجاهد در راه خدا، این هفت کس را نیز به عنوان شهید حساب کرده است.

البته برخی از علماء، بنابر بر فهمی که از حدیث می گیرند، تعدادی از امراض را نیز داخل کتکوری لست شهدای هفتگانه نموده و استدلال می آورند شخصی که به اثر مریضی سرطان بمیرد، نیز در جمله شهداء محسوب می گردد. این عده از علماء استدلال خویش را به این حدیث مستند می سازند: «مَنْ مَاتَ مَرِيضًا مَاتَ شَهِيدًا وَوُقِيَ فِتْنَةُ الْقَبْرِ وَغُدَى وَرِيحٍ عَلَيْهِ بَرَزُفِهِ مِنَ الْجَنَّةِ» ابن ماجه (۱۶۱۵). (هرکس بر اثر مریضی بمیرد شهید است، و از فتنه قبر در امان خواهد ماند).

در مقابل تعداد دیگری از علماء به استدلال فوق مخالفت نموده و اساساً این حدیث را ضعیف و مجعول می دانند. از جمله:

امام ابن جوزی و علامه شیخ البانی این حدیث را جعلی و ساختگی می دانند؛ (مراجعه شود به: السلسلة الضعيفة) (۴۶۶۱).

اما بعضی دیگر از اهل علم با توجه به حدیث صحیح فوق که شهداء را هفت دسته معرفی کرده، می فرمایند: «وَالْمَبْطُونُ شَهِيدٌ: کسی است که به درد شکم می میرد» گفتند: اگر سرطان مربوط به داخل شکم باشد، او در حکم شهید است.

ومی افزایند هدف از: «مبطنون: درد شکم» می باشد، بناءً درد شکم عام است و شامل هر کسی که به خاطر دردی از ناحیه شکم بمیرد، در کتکوری شهداء شامل می گردند، و درد شکم خاص به یک درد معین (مثلاً اسهال) نیست.

امام نووی رحمه الله در «شرح صحیح مسلم» می فرماید: «مبطنون یعنی صاحب درد شکم، که همان اسهال است. اما قاضی عیاض استدلال می آورد که «مبطنون» کسی است که دچار استفراغ و نفخ شکم است، و می افزاید کسی که به مرض شکم دردی، و یا شخصی که به اثر درد شکم بمیرد و یا هر دردی دیگری که در ناحیه شکم باشد، در جمله شهداء محسوب می گردد»

بنابر همین قول است که تعدادی از علماء مریضی سرطان را که در ناحیه شکم باشند، شهید می شمارند، و آن را در معنای «مبطنون» محسوب می دارند.

در سؤالی که از یکی علماء شهیر جهان اسلام به نام «شیخ علامه عبد المحسن عباد» در مورد این که، کسی که به اثر مرض سرطان در ناحیه شکم بمیرد داخل شهداء میگردد، یا خیر در جواب به صورت واضح می فرماید: «نه خیر، زیرا سرطان همیشه در ناحیه شکم رخ نمی دهد، بلکه مریضی سرطان گاهی در غیر شکم هم روی می دهد». (برای تفصیل مزید: مراجعه شود به شرح سنن ابی داود (نوار ۲۳۰).

پس آنچه از مریضانی که به اثر سرطان حنجره می میرند، آنان داخل در معنای «مبطنون» نیست و جزو شهداء محسوب نمی شود.

یادداشت:

قابل یاد آوری است: آنچه از کسانی که بر اثر استعمال حرام مانند مخدرات و مشروبات و دخانیات به سرطان

(داخل شکم) مبتلا می گردند و می میرند ، حکم بر شهید بودن وی داده نمی شود، زیرا وی بر اثر مواد حرام مرده است، مگر آن که توبه کرده و استعمال آن مخدرات و مشروبات را ترک گفته باشد ولی بعدها بر اثر ضایعات آن دچار سرطان گردد.

یادداشت حکمی:

بنابر استدلال فوق حکم شرع همین است : آنده از کسانی که بر اثر مریضی سرطان بمیرند ، آنها را نمیتوان شهید گفت، مگر آن که محل سرطان در داخل شکم باشد، و البته نص صریحی در این باره نیز وارد نشده، اما بعضی از علماء اجتهاد کردند که سرطان داخل شکم می تواند داخل در معنای « **مِیْطُون** : شکم درد » شود، و امید است که الله متعال چنین کسانی را شهید حساب کند.

در ضمن اگر بالفرض کسی بر اثر مریضی بمیرد و شهید نامیده شود، حکم شهید فی سبیل الله و مقام وی را ندارد، پس به این افراد هم غسل داده می شوند و هم بر آنها نماز خوانده می شود (بر خلاف شهید در میدان جهاد) و فقط در برخی احکام اخروی با شهیدان در میدان جهاد تشابه دارند.

برخی از علماء به استناد لفظ « **وَالَّذِي يَمُوتُ تَحْتَ الْهَدْمِ شَهِيدٌ** ». کسانی که به اثر حادثه ترافیکی میمیرند آنان را نیز در جمله شهداء محسوب می نمایند .

و این حکم چه برای کسی که در داخل موتر تصادف می کند و چه کسی که توسط موتر زده شود یکسان است . حتی برخی از علماء اشخاصی را که توسط شارتی برق می میرند ، نیز در جمله شهداء به حساب می آورند .

البته علماء در مورد این که آیا تمامی افرادی که در فوق ، به عنوان شهید اطلاق می شوند، نیز از احکام اخروی شبیه شهید در راه خدا برخوردارند یا خیر، چنین قیاسی را صحیح نمی دانند بلکه گفته اند آنده از افرادی که به غیر از شهادت در میدان جهاد می میرند و حکم شهید را دارند در دنیا هم غسل داده می شوند و هم بر آنها نماز خوانده می شود (خلاف شهید در جهاد) و فقط در برخی احکام اخروی با شهیدان در میدان جهاد تشابه دارند.

علامه ابن باز رحمة الله می گوید: « **.. افضل شهداء؛ شهدای فی سبیل الله هستند، یعنی همان کسانی که در راه خداوند با کفار می جنگند، و آنها افضل شهداء هستند، که نیازی به غسل آنها نیست و بر آنها نماز خوانده نمی شود، زیرا آنها زندگانی هستند که نزد خداوند رزق می گیرند، و اما دیگر شهداء غیر از شهدای فی سبیل الله مانند کسی که بر اثر درد شکم و یا طاعون بمیرد و کسی که زیر آوار بمیرد و کسی که غرق می شود، این دسته (خلاف شهدای فی سبیل الله) می باشند ، هم غسل داده می شوند و هم بر آنها نماز خوانده می شود، و کسی که بر اثر حوادث ترافیکی می میرد نیز به این گروه ملحق می شود، زیرا او شبیه کسی است که در زیر آوار می میرد و امید است که بعنوان شهادت محسوب شوند، باید برای آنان غسل داده شوند و بر آنها نماز جنازه خوانده شود، همانند کسی که بر اثر درد شکم و غرق شدن می میرد» . (برای مزید معلومات مراجعه شود به فتاوی نور علی الدرب) (۱۴۲۶/۳).**

آیا جایز است بگوئیم : فلانی شهید است؟

پروردگار با عظمت ما در (آیت ۳۶ سوره الاسراء) می فرماید :

« **وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولاً** » (و از چیزی که بدان علم نداری (در مرحله اعتقاد و گفتار و عمل) پیروی مکن، زیرا گوش و چشم و قلب ، هر يك مورد سؤال قرار خواهند

گرفت (از انسان درباره کارهای آنها و از آنها درباره کارهای خودشان می‌پرسند) واقعاً چه زیبا فرموده است که انسان در مورد چیزیکه از آن علم و آگاهی ندارد، نباید از آن پیروی کند بلکه غرض احتیاط از گفتن در مورد چیزی که علم ندارند خود را نگاه دارند. چرا که: زبان، قلب، گوش، دست، بینی، و قلم در روز اخرات جواب گوی اعمال و گردار خویش می‌باشند.

عالم ومفتی شهیر جهان اسلام علامه شیخ ابن عثیمین طی فتوای میفرماید:

«جایز نیست که به صورت عینی بگوئیم فلانی شهید است، زیرا پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَكَلِّمُ أَحَدًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يَكَلِّمُ فِي سَبِيلِهِ إِلَّا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللُّونُ لَوْنُ الدَّمِ وَالرَّيْحُ رِيحُ الْمَسْكَ»، (سوگند به آن ذاتی که جانم در دست اوست هیچ کس در راه الله زخمی نمی‌شود مگر آن که در روز قیامت با همان زخم می‌آید در حالی که رنگ، رنگ خون است و بو، بوی مشک، و الله تعالی بهتر می‌دانند چه کسی در راه او زخمی می‌شود). بخاری (۲۸۰۳).

(در این حدیث، پیامبر صلی الله علیه وسلم) علم آن را به الله متعال نسبت داده است، و اگر اینگونه است پس جایز نیست که برای شخصی شهادت و گواهی دهیم به این که او شهید است؛ زیرا اگر ما گواهی دهیم که او شهید است در واقع گواهی دادیم به این که او به بهشت می‌رود، حال آنکه از جمله اصول اهل سنت و جماعت آنست که به جنتی بودن احدی گواهی نمی‌دهیم مگر آنکسی را که رسول خدا صلی الله علیه وسلم به جنتی بودنش شهادت داده باشد.

و بر این مبنا می‌گوئیم: امید است که فلانی جزو شهداء باشد، و همین (جمله در حق وی) کافیهست، زیرا اگر واقعاً نزد الله متعال شهید باشد پس واقعاً شهید است چه ما به او شهید بگوئیم یا نگوئیم، و اگر هم نزد خدا شهید نباشد پس جزو شهداء محسوب نمی‌شود هر چند که ما وی را شهید بنامیم». (برای معلومات مزید مراجعه شود: به مجموع فتاوی و رسائل فضیلة الشيخ محمد بن صالح العثیمین" (۳۸۷/۲۵).

مآخذ:

کتاب (مختصر الأسئلة والأجوبة على العقيدة الواسطية)، ضبط شرعي الهراس وابن عثیمین للعقيدة الواسطية بالسؤال والجواب، تهیه و تنظیم: مضمحي بن عبید معثم شمري سایت جامع فتاواي اهل سنت و جماعت.

والله اعلم بالصواب. پایان

تتبع ونگارش:

الحاج داکتر امین الدین « سعیدی »

مدیر مرکز مطالعات ستراتیژیک افغان

و مسوول مرکز فرهنگی د حق لاره- جرمنی

